

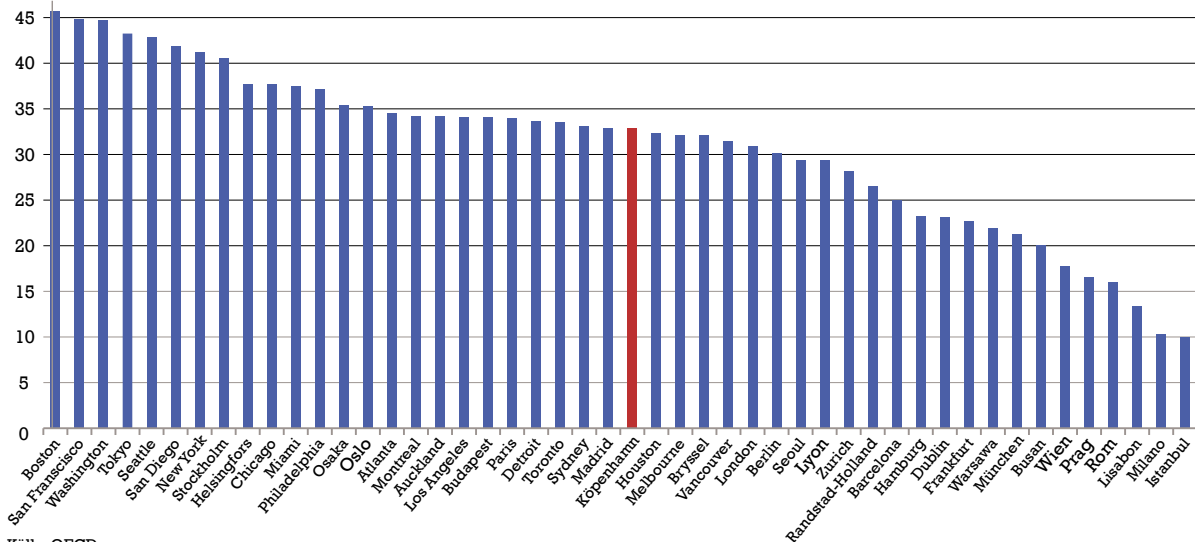
3. Utbildning

I ett kunskapsamhälle är utbildning mycket viktigt. OECD framhäver humankapitalet som en av de viktigaste tillväxtfaktorerna.

Undersökningar har visat att om alla får ett extra års utbildning kommer det på sikt att öka BNP med fem procent. För Öresunds-

regionen och dess näringsliv är utbudet av en välutbildad och flexibel arbetskraft på alla nivåer en livsviktig förutsättning för att re-

Andel av befolkningen med högre utbildning i procent

Källa: OECD

gionen ska kunna bevara och stärka sin konkurrenskraft och sin position som en av de ledande utbildnings- och kunskapsmetropolerna i Europa.

För den enskilde bidrar utbildning till att säkra en hög livskvalitet genom att möjliggöra lärande och självförverkligande. Alla behöver goda utbildningsmöjligheter för att säkra personlig utveckling, jobb­möjligheter och på det hela taget ett aktivt samhällsdeltagande. Men utbildning är inte bara till nytta för den enskilde – det är också en nödvändighet. För på dagens arbetsmarknad skärps kraven hela tiden och risken att bli "bortkopplad" och förlora kontakten med arbetsmarknaden är helt klart störst för personer med begränsad eller ingen utbildning alls. Nedan jämförs utbildningsnivån i metropolregionen Köpenhamn med en rad andra storstadsregioner vad gäller andelen högt utbildade. Därefter ser vi på de regionala skillnaderna i Öresundsregionen och utvecklingen i utbildningsnivån. Slutligen presenteras prognoser för såväl utbildningsnivå som arbetskraftsbehov.

Den internationella nivån

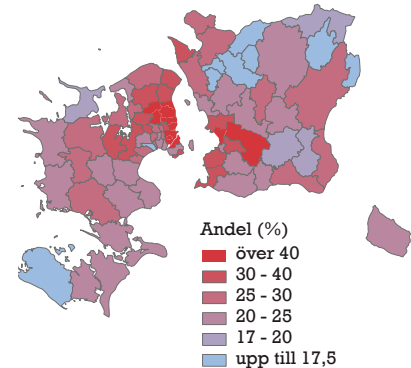
Att jämföra utbildningsnivån i olika länder är svårt. Skälet till det är att utbildningssystemen ser mycket olika ut i länderna och det är svårt att hitta jämförbara statistiska mått som tar hänsyn till detta (se även kommentarer till statistiken). Enligt OECD:s kartläggning av metropolerna Köpenhamns internationella konkurrenskraft är bristen på kvalificerad arbetskraft en av de stora utmaningarna för tillväxten.

Trots dagens höga arbetslöshet kommer bristen på kvalificerad arbetskraft att vara en av de största utmaningarna för den framtida välfärden i Köpenhamn. OECD pekar på flera orsaker till att Köpenhamn har problem med att få kvalificerad arbetskraft. För det första har Köpenhamn svårt för att attrahera och hålla kvar kvalificerad utländsk arbetskraft. För det andra tar de studerande för lång tid på sig att slutföra sin utbildning. Dessutom utnyttjas kompetenserna hos de invandrare som är bosatta i Danmark inte tillräckligt. Allt detta leder till att det finns

färre högt utbildade i Köpenhamn än i många andra storstäder. Både Stockholm och Helsingfors har en betydligt högre andel högt utbildade invånare.

Det är viktigt att påpeka att bristen på arbetskraft inte bara begränsas till högt utbildade

Andel av befolkningen på 25–64 år med högskoleutbildning

Källa: Örestat. Karta: Region Skåne

personer. De kommande åren kommer det även att bli en allt större brist på arbetskraft bland dem med kortare eller medellånga utbildningar (se prognos i sista avsnittet).

Den regionala nivån

Var tredje person mellan 25 och 64 år i Öresundsregionen har en högskole- eller universitetsutbildning, vilket ligger över den nationella genomsnittsnivån i både Sverige och Danmark.

Internt i Öresundsregionen finns det dock stora skillnader, eftersom Region Hovedstaden har den högsta andelen universitetsutbild-

dade följt av Skåne – medan Region Själland har den lägsta andelen högskoleutbildade. Skåne har den största andelen personer med gymnasiet som högsta utbildningsnivå och Region Själland har den största andelen personer med grundskolan som högsta utbildningsnivå. Den demografiska strukturen med en yngre befolkning, som ännu inte har slutfört en lång utbildning, är den främsta förklaringen till denna skillnad.

De stora interna skillnaderna återspeglar sig också på den kommunala nivån. I en del kommuner har hälften av befolkningen (25–64 år) en högskole- eller universitetsutbild-

ning. Det gäller t. ex. Frederiksberg, Gentofte, Lyngby-Taarbæk, Rudersdal, Lund och Lomma. I andra kommuner som t. ex. Ishøj, Tårnby, Lolland, Odsherred, Östra Göinge, Örkelljunga, Bjuv, Tomelilla, Bromölla, Osby, Perstorp, Klippan och Åstorp har mindre än 20 procent av befolkningen en högskole- eller universitetsutbildning.

Skåne har den högsta andelen med enbart grundskola – 17,6 procent – av befolkningen i åldern 25–64 år som högsta utbildningsnivå, medan resten av befolkningen har en utbildning utöver grundskolan. Detta beror i hög grad på det svenska utbildningssystemet som är bra på att stärka de ungas formella kompetenser, eftersom nästan alla fortsätter på gymnasiet efter grundskolan. Det är antagligen en bidragande orsak till att Skåne är nära att realisera målsättningen om att 95 procent i en årskull ska genomföra en gymnasieutbildning i Sverige – år 2007 hade 84,3 procent av dem i åldern 25–29 år slutfört en gymnasieutbildning. I Region Hovedstaden och Region Själland var detta 74,3 procent och 70,9 procent.

Utbildningsnivå fördelad på åldersgrupper och regioner i Öresund år 2007

	I åldern 25–29 år			I åldern 30–34 år		
	Hovedstaden	Själland	Skåne	Hovedstaden	Själland	Skåne
Grundskola eller okänd utbildning	25,7	29,1	15,7	19,9	22,7	12,7
Gymnasie- eller yrkesutbildning	39,0	51,1	46,1	35,3	48,6	47,5
Högskole- eller universitetsutbildning	35,3	19,8	38,2	44,8	28,7	39,8
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal	117 960	34 815	77 477	129 237	48 376	80 292

Källa: Örestat

Strategier och utmaningar i EU

I Lissabonstrategin har EU satt upp mål om att befolkningens utbildningsnivå ska höjas. I både Sverige och Danmark finns det mål om att hälften av den vuxna befolkningen ska ha en högskole- eller universitetsutbildning. I Skåne ligger man på riksgenomsnittet vad gäller andelen som vid 26 års ålder har påbörjat eller avslutat en högskole- eller universitetsutbildning. I Danmark har Globaliseringsrådets arbete resulterat i målsättningar om att alla ungdomar ska ha genomgått en gymnasie- eller yrkesutbildning och att hälft-

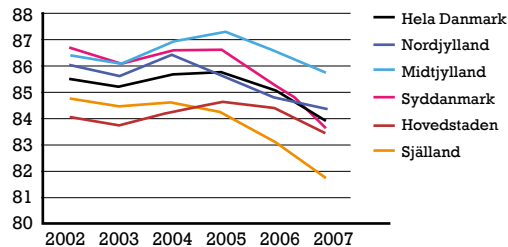
ten ska ha en högskole- eller universitetsutbildning. Danmarks IT-center för utbildning och forskning (UNI-C) har utvecklat en profilmmodell som beskriver hur utbildningsgången förväntas se ut för ungdomar i olika årskullar. Enligt modellen står både Region Själland och Region Hovedstaden inför en utmaning, eftersom endast 82 respektive 83 procent förväntas fullfölja en gymnasie- eller yrkesutbildning, vilket ligger under det nationella genomsnittet på 84 procent.

I motsats till detta förväntas 44,6 procent i Danmark att fullfölja en högskole- eller universitetsutbildning. Här ligger Region Hovedstaden över med en andel på 48 procent och Region Själland under med 40 procent. Även i Sverige pågår en politisk diskussion om hur man ska kunna säkra att fler ungdomar går ut grundskolan och gymnasiet med godkända betyg i kärnämnen (bl.a. svenska, engelska och matematik).

Prognoser för arbetskraftsbehovet

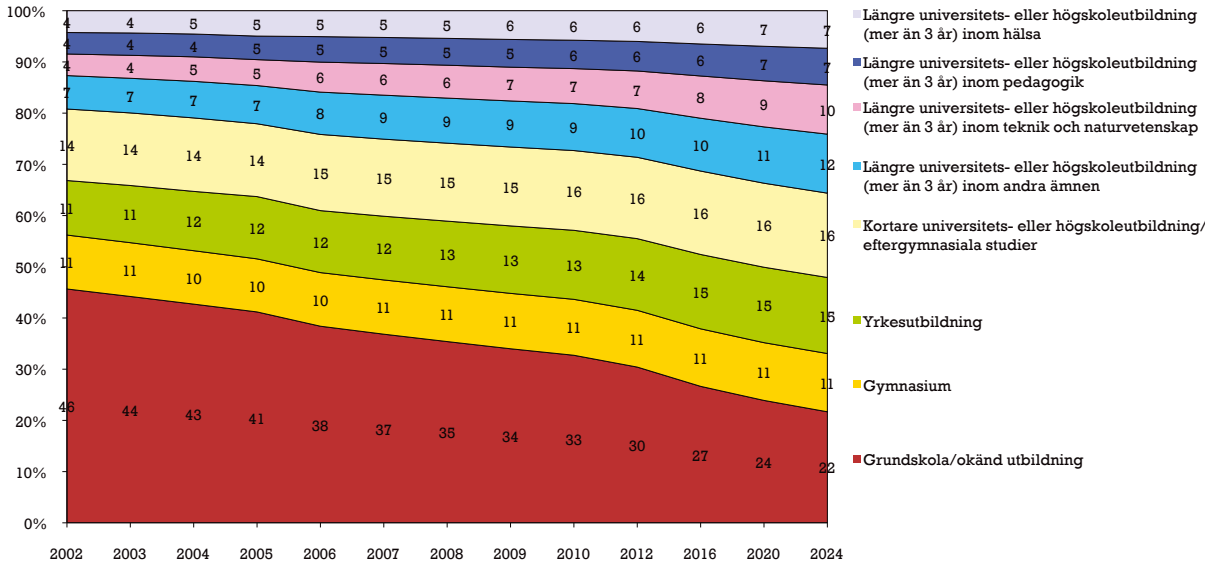
Prognoser visar att behovet av icke yrkesutbildad arbetskraft faller i hela Öresundsregionen medan efterfrågan på yrkesutbildad arbetskraft och högutbildad arbetskraft ökar. Figuren på nästa uppslag visar den förväntade utvecklingen i antalet arbetsplatser fördelat på utbildningsnivå fram till år 2024 i delar av Skåne och hela östra Danmark.

Profilmodellen för regionerna

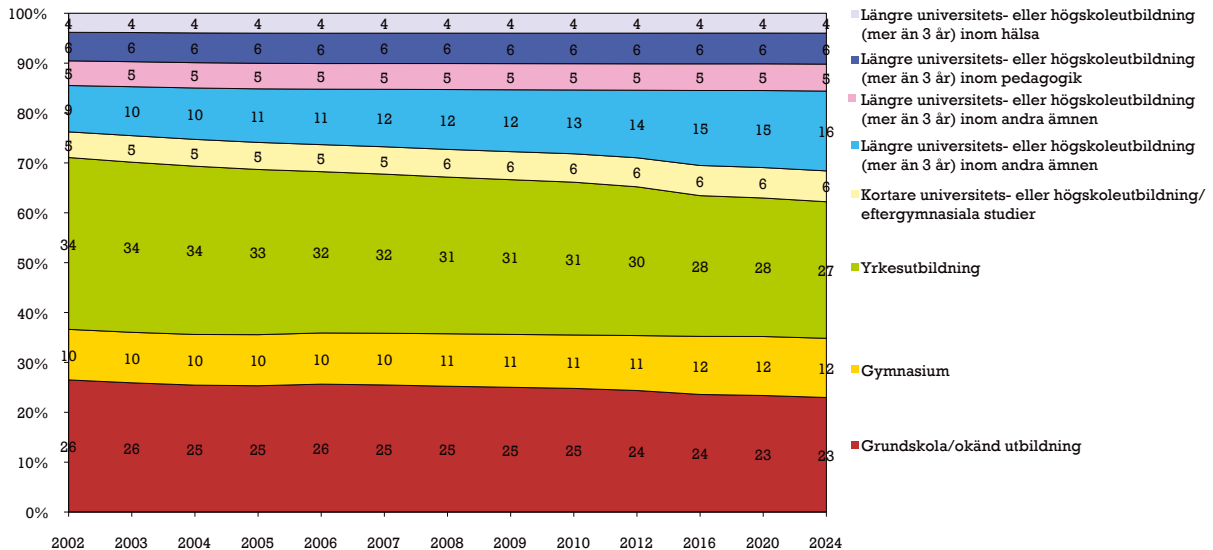
Källa: Undervisningsministeriet: Profilmodellen för regionerna

Arbetsplatser fördelade på utbildning i Malmö 2002-2024

Källa: rAps, egen beräkning

Arbetsplatser fördelade på utbildning i Östdanmark 2002-2024

Källa: Line, egen beräkning

Ökning i andelen högutbildade och studerande

Andelen av befolkningen (25–64 år) i Öresundsregionen med en högre utbildning har ökat med 9 procentenheter från 23,4 procent år 1998 till 32,6 procent år 2007. Den största ökningen på 13 procent de senaste tio åren har skett i Region Hovedsta-

den – en ökning som överstiger den nationella nivån i både Danmark och Sverige.

Tendensen att andelen högutbildade koncentreras är ett välkänt fenomen i många metropoler där inte bara kunskapsinstitutioner, utan även kunskapsstunga företag, har en dragningskraft. Som framgår av nedanstående tabell har utveckling i antalet studerande

mellan 1998 och 2007 generellt sett varit positiv.

Studerande över Öresund

Förutom att antalet studerande har ökat, så har det också skett en ökad integration inom utbildningsområdet.

Om man ser på utvecklingen av antalet danskar som studerar i hela Sverige och svenskar som studerar i hela Danmark, så syns Öresundsbronns påverkan – särskilt bland svenskar som studerar i Danmark. Gruppen svenska studerande i Danmark har ökat från 900 till nästan 1 600 de senaste tio åren. Antalet registrerade danska studerande i Sverige varierar mer och ligger på mellan 600 och 1 500 studenter.

Många av de svenska studenterna söker sig till Danmarks största utbildningsstad Köpenhamn, på samma sätt som många av de danska studenterna verkar söka sig till de stora studentstäderna i Sverige.

Andel av befolkningen mellan 25–64 år med högre utbildning år 1998 och 2007

	Danmark	Sverige	Region Hovedstaden	Region Själland	Region Skåne	Öresund
1998	19,3	19,6	24,1	14,9	19,8	23,4
2007	30,2	30,0	37,1	25,1	31,2	32,6
Ökning mellan 1998 och 2007	10,9	10,4	13,0	10,2	11,4	9,2

Källa: Örestat

Antalet studerande vid universitet och högskolor 1998–2007

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Danmark	176 828	180 800	186 817	189 316	191 853	195 144	195 326	195 583	198 586	198 780
Sverige	300 056	300 140	304 769	319 721	346 930	361 050	357 908	352 367	340 478	347 485
Öresund Region DK	94 362	95 426	96 278	97 748	99 221	101 865	103 241	104 302	106 122	106 491
Öresund Region SE	41 034	37 855	42 298	44 608	48 975	52 647	51 123	49 468	47 904	48 763
Öresund totalt	135 396	133 281	138 576	142 356	148 196	154 512	154 364	153 770	154 026	155 254

Källa: Örestat

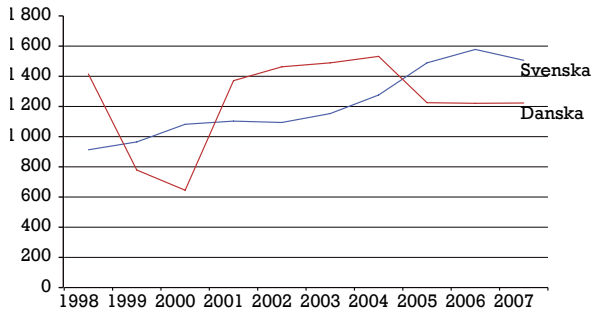
För att få en bild av hur många som valt att studera på andra sidan i just Öresundsregionen har statistik från myndigheterna för studiestöd samlats in.

Nedanstående figur visar antalet svenska och danska studerande som får studiemedel (an-

tingen den danska ”stats uddannelsesstøtte” eller CSN:s svenska ”studiemedel”) för en utbildning i Öresundsregionen på andra sidan Sundet. Som figuren visar har också här i synnerhet antalet svenska studerande i Öresund DK ökat markant mellan åren 2002 och 2009. Antalet svenska studerande

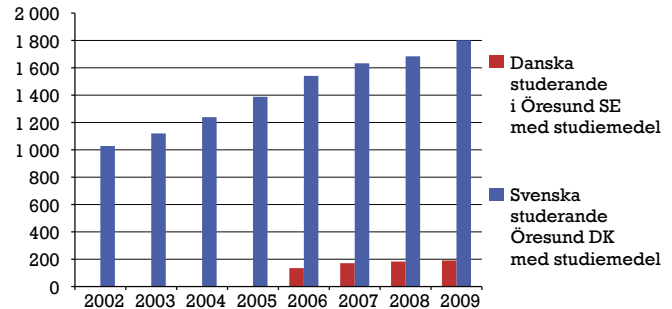
som får studiemedel för en utbildning i den danska delen av Öresundsregionen har ökat från ca 1 000 personer år 2002 till ca 1 800 år 2009. Antalet danska studerande som får studiemedel för en utbildning i Öresund SE är lågt och har under hela perioden varit färre än 200 personer. Siffrorna gäller för både

Antalet svenska studerande på danska utbildningar och danska studerande på svenska utbildningar på nationell nivå.

Källa: Örestat

Antalet danska och svenska högskolestuderande på andra sidan Öresund med studiemedel från hemlandet²

Källa: CSN och SU (de danska siffrorna är skattningar och behäftade med stor osäkerhet).
²Det har inte varit möjligt att få fram uppgifter om danska studerande före år 2006.

studerande som har flyttat över Sundet och studerande som fortfarande bor kvar i sitt hemland, men som pendlar till sina studier på andra sidan Öresund.

I synnerhet antalet danska studerande som får studiemedel för en utbildning i den svenska delen av regionen ligger i hög grad under det totala antalet danska studerande i Sverige. Detta skulle kunna vara en indikation på att många av de danskar som får studiemedel för en utbildning i Sverige studerar vid en utbildningsinstitution utanför Öresundsregionen, till exempel i Stockholm. Det sammanlagda antalet registrerade svenska studerande vid utbildningar i Danmark och antalet svenska studerande som fick studiemedel för en utbildning i Öresund DK stämmer i stort sett överens. Detta visar på att merparten av de svenskar som läser i Danmark söker sig till Öresundsregionen. Man kan få en fingervisning om studenternas pendlaraktivitet över Öresund genom att se på antalet sålda pendlarkort för studenter till Öresundsbron. År 2008 låg siffran för an-

talet svenska pendlarkort för studenter på ca 800 per månad, medan antalet danska pendlarkort för studenter var ca 200 stycken per månad³.

En differens mellan antalet studerande som får studiemedel och antalet sålda pendlarkort för studenter ses hos de svenska studerande. Detta skulle kunna tyda på att cirka hälften av de svenska studerande som får studiemedel har valt att flytta till den danska delen av Öresundsregionen och att ta med sig sitt svenska studiemedel, medan resten pendlar till en utbildning i Öresund DK. Antalet danska studerande som får studiemedel för studier i den svenska delen av Öresundsregionen och antalet sålda danska pendlarkort för studenter är i stort sett lika stort.

Även studerande som inte får studiemedel för en hel utbildning deltar naturligtvis också i utbildningsaktiviteten över Öresund. Dessa är till exempel studerande som läser enstaka kurser vid en utbildningsinstitution på andra sidan Sundet. Det har dock inte varit möjligt att hitta några uppgifter om denna grupp.

³Källa: DSBFirst. Man kan också köpa pendlarkort för studenter till färjorna mellan Helsingborg och Helsingör, men antalet sålda pendlarkort för studenter är lågt. År 2008 var antalet sålda svenska pendlarkort för studenter mindre än 60 stycken per månad och antalet sålda danska pendlarkort för studenter var mindre än 20 stycken per månad.

Kommentarer till statistiken

Både OECD, Eurostat och Örestat redovisar statistik om utbildningsnivå och -riktning för länder och regioner. Här följs den internationella standarden ISCED (International Standard Classification of Education). Trots denna standard är det svårt att skapa en sammanhållen och helt jämförbar utbildningsstatistik mellan länder och regioner. Detta eftersom utbildningssystemen i länderna kan se mycket olika ut.

En avgörande skillnad mellan Danmark och Sverige är när en person anses ha genomgått en universitets-

utbildning (ISCED-nivå 5). I Sverige krävs det att man har uppnått minst 180 högskolepoäng (tidigare 120 akademiska poäng), oberoende av om man tagit ut examen eller ej. I Danmark krävs det däremot en avslutad examen för alla högre utbildningar. Dessa skillnader gör att utbildningsstatistiken mellan länderna inte blir helt jämförbar. Samma problem finns i internationella jämförelser med länder utanför Norden.

Andra viktiga skillnader mellan det danska och det svenska utbildningssystemet är att det i Sverige endast finns en ungdomsutbildning (gymnasieskolan),

medan det i Danmark finns flera olika, varav gymnasiet och de praktiska yrkesskolorna är de största.

På grundskolenivå görs internationella jämförelser i de så kallade PISA-undersökningarna. Dessa undersökningar har också varit i stånd att säga något om skolornas möjligheter att bryta det sociala arvet. I Danmark har Danmarks IT-center för utbildning och forskning (UNI-C) utvecklat en profilmodell på uppdrag av danska Undervisningsministeriet som kan skapa prognoser för utbildningsmönstret hos barn och ungdomar i olika årskullar. Detta kan ge en indikation på den framtida utbildningsnivån.